

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ
КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ОСВІТИ, НАУКИ ТА ІННОВАЦІЙ

В И С Н О В О К

До протоколу № 120
від 03 травня 2023 року

**до проекту Закону України
про внесення змін до Закону України
“Про військовий обов’язок і військову службу” щодо звільнення з
військової служби наукових і науково-педагогічних працівників
(реєстр. № 8315 від 28.12.2022)**

Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій за дорученням Голови Верховної Ради України попередньо розглянув проект Закону України про внесення змін до Закону України “Про військовий обов’язок і військову службу” щодо звільнення з військової служби наукових і науково-педагогічних працівників (реєстр. № 8315 від 28.12.2022), поданий народним депутатом України Грищуком Р.П. та іншими народними депутатами України, і зазначає таке.

У пояснювальній записці до законопроекту визначено, що його розроблено з метою збереження наукового потенціалу України шляхом встановлення підстав науковим і науково-педагогічним працівникам наукових установ та закладів вищої освіти для звільнення з військової служби під час воєнного стану.

Для досягнення цієї мети ініціатором законопроекту пропонується привести у відповідність положення законів України “Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію” та “Про військовий обов’язок і військову службу” та уможливити звільнення наукових і науково-педагогічних працівників з військової служби під час воєнного стану шляхом внесення змін до підпункту “Г” пункту 2 частини четвертої статті 26 Закону України “Про військовий обов’язок і військову службу”, зокрема доповнення переліку поважних причин для звільнення з військової служби під час воєнного стану нормою щодо наявності у військовослужбовця вченого звання та/або наукового ступеня і

працевлаштування на посаді наукового, науково-педагогічного працівника наукової установи, закладу вищої освіти за основним місцем роботи не менш як на 0,75 ставки.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України висловило такі пропозиції та зауваження до законопроекту.

1. ГНЕУ звертає увагу, що аргументом на користь прийняття проекту у пояснювальній записці до нього вважається те, що відповідно до абзацу 3 частини третьої статті 23 Закону України “Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію” наукові і науково-педагогічні працівники закладів вищої освіти, наукових установ та організацій, які мають вчене звання та/або науковий ступінь, за умови, що вони працюють відповідно у закладах вищої освіти, наукових установах та організаціях за основним місцем роботи не менш як на 0,75 ставки, не підлягають призову на військову службу під час мобілізації, на особливий період. Така ж норма передбачена абзацом 6 частини восьмої статті 17 Закону України “Про військовий обов’язок і військову службу”.

Проте зазначена категорія осіб відсутня у статті 26 Закону України “Про військовий обов’язок і військову службу”, якою керуються військові частини у питанні звільнення з військової служби під час воєнного стану мобілізованих вчених.

У зв’язку із зазначеним ГНЕУ звертає увагу, що підстави звільнення з військової служби для військовослужбовців, які проходять військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період, не є тотожними підставам, які надають право на відстрочку від призову на військову службу під час мобілізації згідно зі ст. 23 Закону України “Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію”.

При цьому, як зазначає ГНЕУ, *підстави звільнення з військової служби як для військовослужбовців, які проходять військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період, так і для інших категорій військовослужбовців (наприклад, які проходять військову службу за контрактом, які проходять кадрову військову службу), відрізняються для особливого періоду (крім періоду воєнного стану) та періоду воєнного стану (п. п. 1, 2 ч. 4, п. п. 2, 3 ч. 5, п. п. 2, 3 ч. 6 ст. 26 Закону).*

Це зумовлено, у першу чергу тим, що під час воєнного стану перед Збройними Силами України стоять завдання захисту держави та забезпечення її обороноздатності, виконання яких потребує визначеної чисельності особового складу. А можливе звільнення значної кількості військовослужбовців у цей період може завадити виконанню державою таких завдань, оскільки для набору та підготовки нового особового складу необхідний значний проміжок часу.

2. ГНЕУ також звертає увагу, що у проекті пропонується передбачити можливість звільнення з військової служби під час воєнного стану **тільки для однієї категорії осіб** – наукових і науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти, наукових установ та організацій, які мають вчене звання та/або науковий ступінь, за умови що вони працюють відповідно у закладах вищої освіти, наукових установах та організаціях за основним місцем роботи не менш

як на 0,75 ставки, що не охоплює усіх наукових і науково-педагогічних, педагогічних працівників закладів освіти, наукових установ та організацій, які мають право на відстрочку від призову під час мобілізації, на особливий період. Тому у разі прийняття проекту виникне логічне запитання, чому для одних наукових і науково-педагогічних, педагогічних працівників закладів освіти, наукових установ та організацій, які мають право на відстрочку від призову під час мобілізації, на особливий період, передбачена можливість звільнення з військової служби під час воєнного стану, а для інших – ні.

Крім того, як зазначає ГНЕУ, необхідно звернути увагу, що 29.07.2022 року Верховною Радою України було прийнято Закон України “Про внесення зміни до статті 23 Закону України “Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію” щодо надання відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації науковим, науково-педагогічним та педагогічним працівникам” (проект Закону України реєстр. № 7352 від 05.05.2022), яким абз. 3 ч. 3 ст. 23 Закону України “Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію” викладено в новій редакції. 03.08.2022 р. вказаний Закон було направлено на підпис Президенту України.

Оскільки пропонувані зміни до Закону є похідними від положень ст. 23 Закону України “Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію” щодо категорій громадян, які не підлягають призову на військову службу під час мобілізації, на особливий період, то вносити зміни до Закону необхідно було б після остаточного вирішення питання про набрання чинності Законом України “Про внесення зміни до статті 23 Закону України “Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію” від 29.07.2022.

3. Для надання можливості звільнення під час воєнного стану науковим і науково-педагогічним працівникам закладів вищої освіти, наукових установ та організацій, які мають вчене звання та/або науковий ступінь, проектом пропонується внести відповідні зміни до пп. “г” п. 2 ч. 4 ст. 26 Закону, в якому передбачаються підстави звільнення для військовослужбовців, які проходять військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період, *через певні сімейні обставини або інші поважні причини (якщо військовослужбовці не висловили бажання продовжувати військову службу).*

Разом з тим, факт того, що особа є науковим або науково-педагогічним працівником закладів вищої освіти, наукових установ та організацій, яка має вчене звання та/або науковий ступінь, за умови що вона працює відповідно у закладах вищої освіти, наукових установах та організаціях за основним місцем роботи не менш як на 0,75 ставки, не можна вважати сімейною обставиною або іншою поважною причиною.

Відтак, у разі необхідності доповнення приписів Закону пропонуваною нормою, ця норма повинна бути передбачена як окрема підстава звільнення за власним бажанням для таких осіб, а не міститися в пп. “г” п. 2 ч. 4 ст. 26 Закону.

4. У ч. 4 ст. 26 Закону передбачені підстави звільнення з військової служби для військовослужбовців, які проходять військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період, окремо під час дії особливого періоду (крім

періоду дії воєнного стану) та під час воєнного стану (див. п. п. 1 та 2 ч. 4 ст. 26 Закону).

Оскільки проектом пропонується надати можливість звільнення для наукових і науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти, наукових установ та організацій, які мають вчене звання та/або науковий ступінь, за умови що вони працюють відповідно у закладах вищої освіти, наукових установах та організаціях за основним місцем роботи не менш як на 0,75 ставки у період воєнного стану, то *логічно було б передбачити таку підставу і для дії особливого періоду (крім періоду дії воєнного стану).*

5. ГНЕУ також звертає увагу, що законопроект містить недоліки техніко-юридичного характеру.

6. Крім того, ГНЕУ зауважує, що на розгляді Верховної Ради України перебуває низка законопроектів, якими пропонується внести відповідні зміни до ст. 26 Закону, і вважає, що усі проекти законів України, які наразі перебувають на розгляді Верховної Ради України та спрямовані на врегулювання питань звільнення з військової служби, слід розглядати одночасно.

Комітет Верховної Ради України з питань бюджету та Міністерство фінансів України зазначають, що прийняття акта не потребує додаткових видатків з державного і місцевих бюджетів.

Комітет Верховної Ради України з питань інтеграції України до Європейського Союзу визнав положення законопроекту такими, що регулюються національним законодавством країн-членів Європейського Союзу та не підпадають під дію міжнародно-правових зобов'язань України у сфері європейської інтеграції.

Міністерство освіти і науки України в межах компетенції підтримує ініціативу, запропоновану законопроектом і пропонує абзац другий розділу I викласти в такій редакції:

“військовослужбовці, які на момент призову під час мобілізації, на особливий період працювали у закладах фахової передвищої, вищої освіти, наукових установах та організаціях за основним місцем роботи не менш як на 0,75 ставки на посадах наукових, науково-педагогічних працівників та мають вчене звання та/або науковий ступінь”.

Міністерство оборони України підтримує зазначений законопроект із зауваженнями, а саме пропонує:

розділ I проекту Закону викласти в такій редакції:

“I. Підпункти “г” пунктів 1 та 2 частини четвертої статті 26 Закону України “Про військовий обов’язок і військову службу” (Відомості Верховної Ради України, 2006, № 38, ст. 324 із наступними змінами) доповнити новими абзацами такого змісту:

“військовослужбовці з числа наукових і науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти, наукових установ та організацій, які мають вчене звання та або науковий ступінь, на час призову працювали відповідно у закладах вищої освіти, наукових установах та організаціях за основним місцем роботи не менш як на 0,75 ставки та за якими відповідно до частини четвертої статті 119 Кодексу

законів про працю України збережено місце роботи і посада у закладах, установах та організаціях, у яких вони працювали під час призову”.

Національна академія наук України у кінцевому підсумку зауважує, що пропонувані в законопроекті зміни є очікуваними, виваженими, цілковито відповідають декларованій меті законопроекту та *заслужують на підтримку*.

На засіданні підкомітету з питань вищої освіти Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій 20.02.2023 р. було розглянуто зазначений законопроект і рекомендовано прийняти його за основу.

Заслухавши інформацію ініціатора законопроекту, народного депутата України Грищука Р.П., **Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій ухвалив:**

1. Рекомендувати Верховній Раді України відповідно до пункту 1 частини першої статті 114 Закону України “Про Регламент Верховної Ради України” проект Закону України про внесення змін до Закону України “Про військовий обов’язок і військову службу” щодо звільнення з військової служби наукових і науково-педагогічних працівників (реєстр. № 8315 від 28.12.2022), поданий народним депутатом України Грищуком Р.П. та іншими народними депутатами України, прийняти за основу.

2. Направити цей Висновок Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки, визначеного головним з опрацювання цього законопроекту.

Голова Комітету

Сергій БАБАК